

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 13 marca 2019 r. Sąd Rejonowy w Brzezinach, w sprawie o sygn. akt I C 803/18 z powództwa J. M. przeciwko pozwanemu (...) Spółce Akcyjnej w W. o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa:

1. ustalił, że pozwany (...) S.A. w W. jest zobowiązane względem powódki J. M. do zapłaty na rzecz (...) J. C. kwoty 1.800 Euro tytułem należności powódki J. M. na rzecz tego podmiotu w związku z wypadkiem z dnia 29 grudnia 2016 r.,
2. zasądził od (...) S.A. w W. na rzecz J. M. kwotę 2.188 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany, zaskarżając wydane rozstrzygnięcie w całości. Apelujący zarzuciła przedmiotowemu orzeczeniu naruszenie przepisów art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. w zw. z art. 805 § 1 k.c. w zw. z § 14 ust. 6 lit c) OWU w zw. z art. 808 § 4 k.c. w zw. z art. 384 k.c. w zw. z art. 189 k.p.c. w zw. z art. 321 § 1 k.c..

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia przez Sąd Rejonowy w Brzezinach.

Powódka, na rozprawie w dniu 14 stycznia 2020 r., wniosła o oddalenie apelacji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja pozwanego zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd I instancji nieprawidłowo ocenił, że powództwo może zostać uwzględnione, albowiem powódce w przedmiotowej sprawie nie można przypisać interesu prawnego w jego wytoczeniu (art. 189 k.p.c.).

Powódka domagała się ustalenia w oparciu o treść art. 189 k.p.c., że pozwany ubezpieczyciel jest zobowiązany do zapłaty na rzecz (...) J. C. kwoty 1.800 euro tytułem kosztów leczenia powódki w związku z jej wypadkiem na stoku narciarskim w dniu 30 grudnia 2016 r.. Jak wynika z ustalonego w sprawie stanu faktycznego powódce we wskazanej klinice została udzielona pomoc medyczna, po uprzednim upewnieniu się przez świadczeniodawcę, że ubezpieczyciel – pozwany podejmuje się pokrycia kosztów leczenia, przyjmując na siebie odpowiedzialność za szkodę. Następnie pozwany zmienił swoją decyzję, odmawiając pokrycia kosztów leczenia powódki. Klinika (...) występowała do pozwanego z żądaniem zapłaty za udzieloną powódce świadczenia, jednakże nigdy żądania zapłaty kwoty 1.800 euro nie skierowała w stosunku do samej powódki.

Mając powyższe okoliczności na uwadze, należy uznać, że zarzuty pozwanego odnośnie tego jakoby nie byłby on w ogóle zobowiązany do pokrycia kosztów leczenia powódki są całkowicie bezpodstawne. Z okoliczności sprawy jednoznacznie wynika, że takie zobowiązanie względem kliniki (...) istnieje, jednakże jego stroną bynajmniej nie jest powódka. Sąd Odwoławczy, jedynie na marginesie pragnie zaznaczyć, o czym pełnomocnik strony skarżący zdaje się całkowicie zapominać, że zgodnie z podstawową w postępowaniu cywilnym zasadą kontrydiktoryjności, stosownie do treści art. 3 k.p.c. i art. 232 k.p.c., to strony są zobowiązane do wskazywania dowodów dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Natomiast ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w sprawie w postaci zeznań świadków, dowodów z dokumentów, a w szczególności korespondencji e-mailowej wynika, że pozwany ponosi odpowiedzialność za szkodę jakiej powódka doznała, niemniej jednak nie zmienia to faktu, że powódka w przedmiotowej sprawie nie posiada interesu prawnego do wystąpienia z powództwem w przedmiotowej sprawie.

Powództwo oparte o przepis art. 189 k.p.c. może być uwzględnione wtedy, gdy spełnione są dwie przesłanki merytoryczne: interes prawny oraz wykazanie prawdziwości twierdzeń powoda o tym, że dany stosunek prawny lub

prawo rzeczywiście istnieje. Przy czym pierwsza z wymienionych przesłanek, określana jako przesłanka skuteczności, decyduje o dopuszczalności badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda, czyli ustalania istnienia przesłanki zasadności powództwa (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 19 listopada 1996 r., III CZP 115/96, OSNC 1997, Nr 4, poz. 35; wyrok Sądu Najwyższego z 27 czerwca 2001 r., II CKN 898/00 - LEX nr 52 613). Jak powszechnie przyjmuje się w orzecznictwie i doktrynie interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. to obiektywna (czyli rzeczywiście istniejąca), a nie tylko hipotetyczna (czyli w subiektywnym odczuciu strony) potrzeba prawna uzyskania wyroku odpowiedniej treści, występująca wówczas, gdy powstała sytuacja rzeczywistego naruszenia albo zagrożenia naruszenia określonej sfery prawnej. Praktycznie rzecz biorąc, interes prawny występuje wtedy, gdy sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości, a jednocześnie interes ten nie podlega ochronie w drodze innego środka (por. komentarz do art. 189 k.p.c., Małgorzata Manowska, Lex Polonica). Z kolei brak interesu prawnego, jako przesłanki powództwa z art. 189 k.p.c. zachodzi wówczas, gdy strona nie ma jakiegokolwiek potrzeby ustalania stosunku prawnego lub prawa, gdyż jego sfera prawna nie została ani naruszona, ani zagrożona przez pozwanego (uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., II CKN 833/00). Nie ulega wątpliwości, że interes prawny nie może być pojmowany abstrakcyjnie. Konieczne jest każdorazowo rozważenie okoliczności konkretnej sprawy, celu do jakiego powództwo zmierza oraz możliwości jego dostatecznego zrealizowania w ramach innego postępowania. W wyroku z dnia 15 marca 2002 r. (II CKN 919/99, Lex 54376) Sąd Najwyższy stwierdził, że powództwo ustalające jest możliwe wówczas „gdy oczekiwane rozstrzygnięcie wywoła takie skutki między stronami, w następstwie których ich sytuacja prawna zostanie określona jednoznacznie i tym samym wyeliminowane zostanie, wynikające z błędnego przekonania co do przysługiwania powodowi określonych uprawnień, ryzyko naruszenia w przyszłości jego praw”. W przypadku gdy dojdzie już do naruszenia prawa, interes prawny z reguły zachodzi tylko wtedy, gdy zainteresowany nie ma innej możliwości osiągnięcia ochrony, a strona przeciwna kwestionuje istnienie lub nieistnienie jego prawa lub stosunku prawnego. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6.06.1997 r. II CKN 201/97 Mon. Prawn. 1998/2/3, z dnia 29.03.2001 r. I PKN 333/00, Prok. I Pr. 2002/2/4, z dnia 8.01.2002 r. I CKN 723/99, LEX nr 53132, z dnia 22.11.2002 r., IV CKN 1519/00, Lex nr 78333).

Odnosząc powyższe wywody do realiów niniejszej sprawy wskazać należy, że podmiotem uprawnionym do wystąpienia z powództwem przeciwko pozwanemu (...) Spółce Akcyjnej w W. jest wyłącznie klinika (...). Zwłaszcza, że jak zostało podkreślone w dotychczasowej części uzasadnienia wyżej wskazana placówka od początku żądanie pokrycia kosztów leczenia powódki kierowała do pozwanego, uznając jego odpowiedzialność, nigdy zaś do samej powódki. W judykaturze i doktrynie od dawna utrwalila się wykładnia, zgodnie, z którą strona nie ma interesu prawnego w żądaniu ustalenia stosunku prawnego lub prawa w sytuacji, gdy ustalenie to miałyby być tylko przesłanką prejudycjalną w innym postępowaniu. W takim bowiem przypadku ustalenia takiego władny jest dokonać samodzielnie, jako przesłanki rozstrzygnięcia, sąd orzekający w tym „drugim” postępowaniu (por. E. Warzocha, op. cit., str. 131 - 138, wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 23 lutego 1999 r. I PKN 597/98 OSNAPiUS 2000/8 poz. 301, z dnia 30 października 1990 r. I CR 649/90 oraz z dnia 22 listopada 2002 r. IV CKN 1519/2000 LexPolonica nr 377910). Powództwo o ustalenie nie może zmierzać do uzyskania dowodów, które miałyby zostać wykorzystane w innym postępowaniu (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23.02.1999 r., I PKN 597/98, OSNAP 2000/8/301, z dnia 14.01.2000 r., II UKN 304/99, OSNAP 2001/10/355). Sąd Okręgowy podziela również stanowisko Sądu Najwyższego zgodnie, z którym powództwo o ustalenie nie może prowadzić do samodzielnego ustalania uprawnień, jeżeli rozstrzygnięcie o nich jest nierozzerwalnie związane z rozstrzygnięciem określonych stosunków prawnych (uchwała z dnia 12.04.2001 r. III CZP 8/2001 OSNC 2001/10 poz.146).

Mając powyższe na uwadze należało stwierdzić brak interesu prawnego w żądanym przez powódkę ustaleniu, bowiem w istocie powództwo to zmierzało jedynie do uzyskania dowodu, który mógł być wykorzystany w innym postępowaniu sądowym, tj. w przypadku gdyby w przyszłości doszło do pozwania powódki o zapłatę z tytułu kosztów udzielonej pomocy medycznej (...) J. C.. Po pierwsze nie wiadomo czy w ogóle kiedykolwiek taka sytuacja będzie miała miejsce, a po drugie jeżeli tak się stanie wówczas powódka będzie mogła wnosić o wezwanie do udziału w sprawie pozwanego ubezpieczyciela.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., zmienił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w ten sposób, że oddalił powództwo w całości.

W związku z powyższym skorygowaniu podlegały również koszty postępowania pierwszoinstancyjnego. Jednakże o kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł w oparciu o art. 102 k.p.c.. Powołany przepis znajduje zastosowanie w szczególnie uzasadnionych wypadkach, w sytuacji, gdy uregulowania zawartego w art. 98 k.p.c. nie można pogodzić z zasadami współzycia społecznego i poczuciem sprawiedliwości. Regulacja zawarta w przepisie art. 102 k.p.c. znajduje zastosowanie w wyjątkowych sytuacjach, gdy z uwagi na okoliczności konkretnej sprawy, oparcie rozstrzygnięcia na zasadach ogólnych postępowania cywilnego dotyczących zwrotu kosztu procesu byłoby nieuzasadnione, i ma ona charakter dyskrejonalny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2013 r. III CZ 75/12, opubl. LEX nr 1353220). Zasadnie także wskazuje Sąd Najwyższy, że okoliczności związane z przebiegiem sprawy takie jak charakter zgłoszonego roszczenia, jego znaczenie dla strony, subiektywne przekonanie o zasadności roszczenia, przedawnienie roszczenia oraz okoliczności leżące poza procesem, takie jak sytuacja majątkowa i życiowa strony mają wpływ na zastosowanie art. 102 k.p.c., ale ocena czy takie wypadki rzeczywiście wystąpiły w konkretnej sprawie należy do sądu, który dokonuje jej w oparciu o całokształt okoliczności sprawy, przy uwzględnieniu zasad współzycia społecznego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2013 r. V CZ 124/12, opubl. LEX nr 1341727).

W rozpoznawanej sprawie mamy do czynienia z sytuacją, gdy w ramach postępowania o ustalenie, powódka mogła mieć w pełni usprawiedliwione, subiektywne przekonanie, że jej pozew jest zasadny. To przekonanie mogło wywołać u niej samo zachowanie strony pozwanej, która początkowo zobowiązała się dobrowolnie do pokrycia kosztów leczenia w klinice (...) na Słowacji, w związku z jej wypadkiem na stoku narciarskim. Złożony przez nią pozew miał też na celu zapobieżenie w przyszłości skierowaniu przeciwko niej powództwa sądowego przez wyżej wymienioną placówkę medyczną, wobec nie uzyskania zapłaty od pozwanego ubezpieczyciela. Jednakże, jak to zostało już wyżej w sposób szczegółowy omówione, powództwo nie mogło podlegać uwzględnieniu z uwagi na brak interesu prawnego powódki. Wprawdzie samo przekonanie o zasadności swojego roszczenia w żaden sposób nie może prowadzić do stosowania art. 102 k.p.c., albowiem to subiektywne przekonanie strony musi być związane z okolicznościami sprawy, co też w ocenie Sądu Okręgowego miało miejsce w toku rozpoznawanej sprawy.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy uznał, że obciążanie powódki obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania na rzecz pozwanego byłoby wobec niej krzywdzące i na podstawie art. 102 k.p.c. nie obciążył powódki obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania zarówno przed sądem I instancji, jak również w postępowaniu apelacyjnym.